

نشست معرفی کتاب

نظم اجتماعی نوین در عصر آگاهی

جلد اول - مبانی و چشم‌انداز گذار تاریخی

هوش مصنوعی، نیروهای مولد، مالکیت و مسئله قدرت

آگاهی

قدرت

مشارکت

حمید اخوی

hamidakhavi.com | بازگشت به سایت

کتاب چگونه سازمان یافته است؟

چهار فصل؛ و در پایان هر فصل، ابزارهایی برای فهم عمیق‌تر و ادامه پژوهش

ساختار تکرارشونده در هر فصل

- 1 نکات اصلی و کلیدی
- 2 متن کامل فصل
- 3 پرسش‌هایی برای خواننده
- 4 منابع برای مطالعه و پژوهش بیشتر
- 5 نقشه مفهومی در پایان فصل

چهار فصل اصلی

- 1 فصل اول: گذار تاریخی و نقش آگاهی
- 2 فصل دوم: نظم‌های اجتماعی و گذارها
- 3 فصل سوم: تولید اجتماعی و تمرکز قدرت
- 4 فصل چهارم: بحران سرمایه‌داری و افق تغییر

این جلسه، رونمایی از یک پاسخ نهایی نیست

دعوتی است به نقد، سنجش و تکمیل یک پروژه فکری

1

معرفی استدلال

مرور مسیر اصلی جلد اول و پرسش‌هایی که کتاب طرح می‌کند

2

بررسی انتقادی

نسخه هنوز برای چاپ نهایی نشده و نقدها بخشی از فرایند تکمیل‌اند

3

گفت‌وگوی جمعی

تمرکز بر موضوع کتاب، پرسش‌های روشن و مشارکت همه دوستان

“

آیا نظم اجتماعی کنونی می‌تواند نیروهای مولد عصر هوش
مصنوعی و اقتصاد داده را به شکلی آزاد، عادلانه و پایدار
سازمان دهد؟

پرسش محوری جلد اول

مسیر جلد اول

از شناخت یک گذار تاریخی تا ضرورت اندیشیدن به نظامی نوین

1

گذار تاریخی

شناخت، فناوری و امکان گذار
آگاهانه

2

نظم‌های اجتماعی

رابطه نیروهای مولد و روابط تولید

3

بحران امروز

هوش مصنوعی، مالکیت خصوصی
و تمرکز قدرت

انسان در آستانه یک گذار تاریخی

فناوری، توان شناخت پیامدهای فناوری را نیز گسترش داده است

- تاریخ تمدن، تاریخ گسترش توان شناخت، همکاری و دگرگون کردن جهان است
- فناوری اغلب سریع تر از اخلاق، قانون و نهادهای اجتماعی حرکت کرده است
- امروز جامعه می تواند پیش از بحران، الگوها و پیامدها را بهتر ببیند
- این امکان، سرنوشت نیست؛ ظرفیت یک انتخاب آگاهانه است

فناوری فقط ابزار نیست

هر جهش فنی، شیوه زندگی و مناسبات قدرت را نیز دگرگون کرده است

شبکه و هوش مصنوعی

تولید اجتماعی شناخت در مقیاسی جهانی

ماشین و صنعت

کارخانه، شهر صنعتی، کار مزدی و سرمایه‌داری

زبان و خط

انباشت تجربه و انتقال شناخت میان نسل‌ها

هوش مصنوعی: ابزار، نه منجی و نه سرنوشت

مالکیت

داده، مدل و زیرساخت در اختیار
چه کسانی است؟

هدف

فناوری برای سود، کنترل یا
شکوفایی انسان به کار می‌رود؟

نظارت

چه حقوق و نهادهایی قدرت را
پاسخ‌گو نگه می‌دارند؟

شناخت، نیروی مولد نوین

دانش با استفاده کاهش نمی‌یابد؛ با مشارکت، نقد و ترکیب رشد می‌کند

- ارزش تولید بیش از گذشته به داده، تحلیل، طراحی و یادگیری وابسته است.
- مدل‌های هوش مصنوعی بر میراث مشترک زبان، علم، هنر و تجربه انسانی بنا شده‌اند.
- تولید شناخت اجتماعی‌تر شده، اما مالکیت نتایج می‌تواند انحصاری‌تر شود.
- وقتی شناخت منبع قدرت است، مالکیت آن مسئله‌ای سیاسی و دموکراتیک است.

تضاد مرکزی عصر آگاهی

مالکیت متمرکز

زیرساخت، مدل، پلتفرم و سود در دست شمار محدودی
باقی می ماند

تولید اجتماعی

میلیاردها انسان داده، دانش، تجربه و محتوا تولید می کنند

“

اگر شناخت مهم‌ترین نیروی مولد عصر جدید باشد، آزادی فقط یک حق سیاسی نیست؛ شرط تولید آگاهی و اصلاح خطاست.

آزادی اندیشه، بیان، پژوهش، رسانه، تشکل و اعتراض

نظم اجتماعی چیست؟

شبکه‌ای از مالکیت، قدرت، قانون، فرهنگ و نهادها که امکان‌ها را سازمان می‌دهد

- هیچ نظم اجتماعی صرفاً اقتصادی یا صرفاً سیاسی نیست
- نیروهای مولد تعیین می‌کنند جامعه چه توانایی‌هایی دارد
- روابط تولید تعیین می‌کنند چه کسی مالک است، تصمیم می‌گیرد و بهره‌مند می‌شود
- نظم‌ها زمانی دگرگون می‌شوند که روابط موجود ظرفیت‌های تازه را مهار کنند

نیروهای مولد و روابط تولید

روابط تولید

مالکیت، کنترل، تقسیم کار، توزیع
منافع و قدرت تصمیم

تنش تاریخی

ظرفیت تازه در برابر نهادها و
مالکیت به جامانده از گذشته

نیروهای مولد

فناوری، دانش، مهارت، انرژی،
داده، سازمان و همکاری

گذارهای تاریخی، خطی و مکانیکی نیستند

- هیچ اختراع منفردی به تنهایی یک نظم اجتماعی را فرو نمی ریزد.
- فناوری امکان می آفریند؛ مبارزه اجتماعی و انتخاب سیاسی مسیر را تعیین می کند.
- نظم های کهن ممکن است درون نظم نوین ادامه یابند و اشکال ترکیبی بسازند.
- گذار آگاهانه، نفی تضاد و عدم قطعیت نیست؛ گسترش توان یادگیری جمعی است.

“

فناوری صحنه امکان‌ها را تغییر می‌دهد؛ اما انسان‌های آگاه،
سازمان‌یافته و مشارکت‌کننده مسیر تاریخ را می‌سازند.

نه جبر فناورانه، نه انکار نقش فناوری

اجتماعی شدن تولید در عصر دیجیتال

کاربر فقط مصرف کننده نیست؛ بخشی از فرایند تولید داده و ارزش است

- پلتفرم‌ها از تعامل، انتخاب، ارتباط و حتی خطاهای کاربران می‌آموزند
- تولید از مرز کارخانه عبور کرده و به شبکه‌ای جهانی تبدیل شده است
- همکاری عمومی، تحقیق دانشگاهی و سرمایه‌گذاری دولتی پایه بسیاری از نوآوری‌هاست
- اما سهم جامعه در مالکیت و تصمیم‌گیری متناسب با سهم آن در تولید نیست

زنجیره قدرت هوش مصنوعی

پنج لایه‌ای که در کنار هم، ظرفیت فنی را به قدرت اقتصادی و اجتماعی تبدیل می‌کنند

مالکیت هم‌زمان این لایه‌ها، مزیت اقتصادی را به قدرت سیاسی و فرهنگی تبدیل می‌کند.

سه لایه نخست زنجیره هوش مصنوعی

تعریف کوتاه هر بخش و نقشی که در تولید قدرت ایفا می‌کند

1

داده

ردپای تجربه و فعالیت اجتماعی
انسان‌ها؛ ماده اولیه‌ای که سامانه
از آن الگو می‌آموزد

2

مدل

ساختار محاسباتی آموزش‌دیده‌ای
که داده را به تحلیل، پیش‌بینی و
تولید محتوا تبدیل می‌کند

3

رایانش ابری

شبکه‌ای از مراکز داده و خدمات
محاسباتی که آموزش و اجرای
مدل‌ها را در مقیاس بزرگ ممکن
می‌کند

دو گلوگاه تعیین کننده

تراشه و پلتفرم، پیوند میان توان فنی و دسترسی اجتماعی را می سازند

تراشه

زیرساخت فیزیکی پردازش؛ کمیابی، هزینه و کنترل زنجیره تأمین آن می تواند به گلوگاه اقتصادی و ژئوپولیتیکی تبدیل شود

پلتفرم

درگاه ارتباط مدل با میلیون ها کاربر؛ پلتفرم با کنترل دسترسی، قواعد استفاده و جریان اطلاعات، قدرت اجتماعی پیدا می کند

کاربر، کار نامرئی و ارزش اجتماعی

1

مشارکت

جست‌وجو، خرید، نوشتن، عکس،
موقعیت و شبکه ارتباطی

2

استخراج

تبدیل رفتار انسانی به داده،
پیش‌بینی و دارایی انحصاری

3

بازگشت

تبلیغ، رتبه‌بندی، قیمت‌گذاری و
اثرگذاری بر انتخاب‌ها

تمرکز داده، تمرکز قدرت

- شرکت پلتفرمی فقط فروشنده خدمت نیست؛ معماری انتخاب و توجه را نیز شکل می‌دهد.
- وابستگی دولت، دانشگاه و بنگاه‌های کوچک به چند زیرساخت خصوصی افزایش می‌یابد.
- انحصار می‌تواند نوآوری را محدود و امکان اعتراض و خروج را پرهزینه کند.
- شفافیت الگوریتمی، قابلیت حسابرسی و حق اعتراض، شروط حداقلی‌اند.

یک فناوری، دو مسیر

تمرکز و نظارت

انحصار داده و زیرساخت
کنترل رفتار و افکار
نابرابری و حذف حق انتخاب

گسترش توان انسان

کاهش کار تکراری
دسترسی گسترده به دانش
شفافیت و مشارکت عمومی

سرمایه‌داری و بحران نیروهای مولد

همان سازوکاری که نوآوری را شتاب می‌دهد، می‌تواند بی‌ثباتی و تمرکز را نیز بازتولید کند

- رقابت، انباشت، اعتبار و افزایش ظرفیت تولید، هم محرک رشد و هم منبع بحران‌اند
- هوش مصنوعی بهره‌وری را افزایش می‌دهد، اما درآمد هنوز به اشتغال مزدی وابسته است
- فاصله میان تولید بیشتر و قدرت خرید محدود، تناقض را عمیق‌تر می‌کند
- مالی‌سازی، سود کوتاه‌مدت را بر نیازهای بلندمدت جامعه مقدم می‌سازد

تناقض بهره‌وری و اشتغال

پرسش نهادی

درآمد، منزلت و حق برخورداری
چگونه بازسازمان یابد؟

امنیت کمتر

کاهش قدرت چانه‌زنی، بیکاری و
کار ناپایدار

تولید بیشتر

ثروت بیشتر با نیروی انسانی و
زمان کار کمتر

مهار تمرکز؛ نقطه آغاز

نه فرمان ناگهانی برای حذف مالکیت خصوصی

- مرحله نخست، ایجاد تعادل تازه میان نوآوری، آزادی اقتصادی، عدالت و منافع عمومی است.
- اشکال خصوصی، عمومی، تعاونی، اجتماعی و مشترک می‌توانند هم‌زمان وجود داشته باشند.
- نوع مالکیت باید با ماهیت فعالیت و میزان اثر آن بر جامعه متناسب باشد.
- زیرساختی که با داده و سرمایه عمومی ساخته شده، دارایی خصوصی عادی نیست.

چگونه دستاورد فناوری اجتماعی شود؟

1

کاهش ساعات کار

تبدیل بهره‌وری به زمان آزاد و
کیفیت زندگی

2

سهم اجتماعی

بازگرداندن بخشی از ثروت دیجیتال
به تولیدکنندگان اجتماعی آن

3

زیرساخت مشترک

تعاونی داده، مالکیت عمومی،
متن‌باز و کنسرسیوم دانشگاهی

هوش مصنوعی باید ابزار دموکراسی باشد، نه جایگزین آن

- الگوریتم می‌تواند گزینه‌ها، پیامدها، ائتلاف و عملکرد نهادها را روشن کند.
- مشروعیت تصمیم فقط از مشارکت عمومی و اراده شهروندان سرچشمه می‌گیرد.
- هر سامانه عمومی باید شفاف، قابل حسابرسی، قابل اعتراض و تحت نظارت مستقل باشد.
- مشارکت مستقیم، پاسخ‌گویی نمایندگان را تکمیل می‌کند؛ تخصص را حذف نمی‌کند.

پنج اصل برای سنجش هر نظم آینده

۵

مسئولیت پذیری

۴

مشارکت

۳

شفافیت

۲

عدالت

۱

آزادی

هیچ یک بدون دیگری پایدار نیست

تز اصلی جلد اول

بحران امروز، بحرانِ خودِ فناوری نیست؛

بحرانِ رابطه میان فناوری، مالکیت و قدرت است.

آینده نه در ماشین، بلکه در انتخاب‌های اجتماعی و سیاسی انسان‌ها شکل می‌گیرد.

این جلد چه می کند و چه نمی کند؟

ادعا نمی کند

نسخه‌ای بسته و نهایی ارائه دهد
آینده را قطعی پیش‌بینی کند
فناوری را جایگزین کنش انسان کند

انجام می دهد

واقعیت‌های نوین را شناسایی می کند
بحران نظم موجود را تحلیل می کند
ضرورت افق تازه را توضیح می دهد

پرسش‌هایی برای بحث

- کدام بخش از تشخیص کتاب درباره بحران مالکیت و قدرت قانع‌کننده‌تر است؟
- آیا «شناخت» را می‌توان مهم‌ترین نیروی مولد عصر جدید دانست؟
- کدام زیرساخت‌های داده و هوش مصنوعی باید عمومی یا مشترک باشند؟
- چگونه می‌توان مشارکت مستقیم را گسترش داد، بدون حذف تخصص و مسئولیت؟
- کتاب برای تکمیل استدلال خود به چه شواهد یا نقدهای بیشتری نیاز دارد؟

آگاهی

سازمان‌یابی

مشارکت در قدرت

گذار آگاهانه، کارِ جمعیِ انسان‌های آزاد و مسئول است.

سپاس از حضور و نقد شما

hamidakhavi.com | بازگشت به سایت